

Samenwerkend Toezicht Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Uitkomsten toezichtonderzoek Delft

Toezichtonderzoek op beleidsniveau naar de verantwoorde zorg en ondersteuning van gezinnen met geringe sociale redzaamheid

Oktober 2013

Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) verstaat onder een gezin met geringe sociale redzaamheid een gezin met chronische problemen op meerdere leefgebieden (minimaal vier), waarvan de ouders niet in staat zijn deze problemen zelf op te lossen.

Kinderen van dat gezin lopen hierdoor permanent risico's en/of ondervinden problemen. Het gezin kent vaak een historie van – vastgelopen – hulpverleningstrajecten die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.

- Gezin: omvat één of meerdere ouders, één of meerdere kinderen;
- Chronisch: de problematiek is blijvend, maar kan wel in intensiteit fluctueren;
- Leefgebieden: gezin, wonen, werk, inkomen, gezondheid, onderwijs en veiligheid.

In deze factsheet leest u de uitkomsten van de eerste fase van het toezichtonderzoek van Samenwerkend Toezicht Jeugd naar de aanpak van de gemeente en haar netwerkpartners voor gezinnen met geringe sociale redzaamheid (GGSR).

Deze fase van het toezichtonderzoek richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen toereikend hebben vormgegeven.

De zorg en ondersteuning van deze kwetsbare gezinnen mag niet alleen afhangen van de (toevallige) inzet van betrokken medewerkers of organisaties. Dit vraagt van gemeenten om samen met betrokken lokale partijen een overkoepelende beleidsvisie te realiseren en afspraken te maken over hoe de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen op verantwoorde wijze tot stand komt. Het belang hiervan wordt met de naderende inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet en de daarmee gepaard gaande verschuivende verantwoordelijkheden, alleen maar groter.

In het kader van dit toezichtonderzoek hebben de samenwerkende jeugdinspecties vragenlijsten uitgezet bij de gemeente en de – door de gemeente aangegeven – belangrijkste netwerkpartners (maximaal drie). Tevens zijn de door de gemeente aangeleverde documenten in het onderzoek betrokken.

Op basis van de verzamelde informatie heeft STJ de binnen de gemeente bestaande aanpak(ken) voor GGSR beoordeeld aan de hand van het daarvoor ontwikkelde toetsingskader. STJ heeft beoordeeld of op beleidsniveau de aanpak geborgd is en of de vastgelegde werkwijze dan wel de gemaakte afspraken richtinggevend zijn voor de betrokken lokale partijen.

Samenwerkend Toezicht Jeugd vraagt de gemeente en haar netwerkpartners de verbeterpunten die in deze factsheet zijn genoemd op te pakken. STJ verwacht van de betrokken partijen na een jaar een rapportage over de voortgang.

Meer informatie over het toezichtonderzoek en het toetsingskader vindt u op www.toezichtggsr.nl.

Context Delft

De gemeente Delft maakt deel uit van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en legt zich toe op kennis en innovatie. Delft telt bijna 100.000 inwoners, waarvan relatief gezien een groot deel studenten. Uit de gegevens van het CBS van januari 2012 blijkt dat in de gemeente ongeveer 12.000 meerpersoonshuishoudens met kind wonen (dat zijn gezinnen met één of twee volwassenen en ten minste één kind).

Centraal in de Delftse sociale visie staan (het versterken van) de eigen kracht en mogelijkheden van alle burgers om te kunnen “doen, meedoen en ertoe doen” in de samenleving. Een goed sociaal klimaat en een goede structuur van samenlevingsvoorzieningen zijn in deze sociale visie van essentieel belang. Alle burgers dragen daar ook weer naar eigen vermogen aan bij. De meeste burgers kunnen dat zelf, maar voor kwetsbare burgers zet de gemeente Delft ondersteuning in gericht op het versterken van de eigen kracht. De gemeente Delft hecht er waarde aan om te voorkomen dat mensen afglijden naar een kwetsbare situatie en zet hierop in.

De jeugdgezondheidszorg schat in dat er ongeveer 600 risicokinderen zijn in de gemeente Delft, wat niet altijd hoeft te wijzen op multi-problematiek binnen het gezin. De gemeente geeft aan dat de aanpak gezinscoaching beschikbaar is voor gezinnen met risicokinderen.

In deze factsheet wordt deze aanpak door STJ beoordeeld.

Aanpak: Gezinscoaching

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- GGZ Delfland
- Jgz ZHW
- MEE ZHN

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

Gezinscoaching wordt in de gemeente Delft ingezet vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Het CJG beoogt alle kinderen in beeld te hebben en, als een spin in het web, zicht te hebben op de gezondheid, sociaal-emotionele ontwikkeling en de opvoeding van kinderen en jeugdigen.

Binnen het CJG bestaat een continuüm van zorg volgens het Drents Ketenmodel Piramide van zorg CJG. Dit is uitgebreid naar een Delfts model, waarin coördinatie van zorg naar ernst van de problematiek kan worden aangeboden. Voor niveau 5, gezinnen met complexe problematiek, kan door de zorgregisseurs van het CJG gezinscoaching worden ingezet. De samenwerkingspartner die dit inzet is de jeugdgezondheidszorg.

Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de problemen van een gezin kunnen, onder regie van de zorgregisseurs, gezinscoaches worden ingezet vanuit MEE ZHN, Kwadraad AMW, GGZ Delfland of het CJG. De gezinscoaching wordt “zo kort mogelijk maar zo lang als nodig” ingezet. De gezinscoach treedt op als vertrouwenspersoon van het gezin en coördineert daarnaast de zorg. Gedurende het hele traject staat de veiligheid van het kind centraal. De gezinscoach stelt met het gezin doelen op waaraan het gezin wil werken, volgens het principe 1 gezin 1 plan.

In maart 2013 hadden 35 gezinnen een gezinscoach vanuit deze aanpak van het CJG. Dit waren coaches van MEE, JGZ, Kwadraad of de jeugd GGZ. Daarnaast werden gezinscoaches ingezet bij gezinnen met zwaardere problematiek, met zorgcoördinatie vanuit Bureau Jeugdzorg.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft 'Gezinscoaching' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	✓ De gemeente en twee van de drie netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR. In deze omschrijving is opgenomen dat het gaat om gezinnen met problemen op meerdere leefgebieden en dat het gezin zelf niet in staat is om verantwoordelijkheid hiervoor te nemen.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	✓ De gemeente kan op basis van de JGZ-cijfers een inschatting maken van het aantal risicokinderen in de gemeente Delft (600 in totaal), waarvan de gezinnen in aanmerking kunnen komen voor gezinscoaching. De gemeente kan aangeven in welke wijken deze gezinnen wonen.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	✓ Twee van de drie netwerkpartners geven aan dat aanmeldingen van gezinnen via de zorgregisseur van het CJG/het CJG overleg kunnen plaatsvinden.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor deze aanpak. Alle netwerkpartners noemen CJG, GGZ, BIZ, thuiszorg en AMK als meldende partij, twee van hen noemen aanvullend maatschappelijk werk en onderwijs. De woningcorporatie wordt door 1 netwerkpartner genoemd.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De eigen kracht van het gezin is uitgangspunt in de aanpak gezinscoaching van de gemeente Delft.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	✓ Het sociale netwerk van het gezin wordt benut in de aanpak.
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	✓ Uit het intakeformulier voor gezinscoaching blijkt dat de behoefte van het gezin uitgangspunt vormt bij het bepalen wat nodig is.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	<p>✓ De gemeente heeft beleid voor GGSR opgenomen in het beleidskader jeugd, "Samen doen we het zelf".</p> <p>✓ De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak van GGSR, zoals blijkt uit het Handboek Gezinscoaching.</p> <p>✗ De netwerkpartners formuleren onafhankelijk van elkaar verschillende doelen met eigen accenten. Een netwerkpartner legt het accent op het opgroei- en opvoedklimaat, een ander benadrukt het streven naar het teruggeven van de eigen zelfstandigheid van het gezin en de derde netwerkpartner streeft als doel na een hulpaanbod te organiseren.</p>
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	<p>✓ De resultaten van de aanpak worden op gezinsniveau geëvalueerd door de netwerkpartners.</p> <p>✓ De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak en stelt het beleid waar nodig bij. In 2009 is een evaluatierapport opgesteld door een externe partij en zijn de resultaten opgenomen in jaarverslagen van de gemeente.</p>
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	✓ De aanpak gezinscoaching is gebaseerd op één centrale regisseur voor het gezin, de gezinscoach.
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	✗ Deze regisseur heeft geen doorzettingsmacht en lijkt onvoldoende toegerust om zijn/haar functie te kunnen uitvoeren. Zo is er geen maximale caseload afgesproken en is er niet omschreven wat je als gezinscoach allemaal moet kunnen om de taken die zijn omschreven te kunnen uitvoeren.
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met en gezamenlijk plan per gezin	✓ In Delft wordt gewerkt met één gezamenlijk plan per gezin, dat leidend is voor het handelen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	✓ In dit plan worden de problemen van alle gezinsleden benoemd en aangepakt.
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	✓ In Delft is het uitgangspunt dat voor de groep GGSR outreachend wordt gewerkt. LET OP: Niet iedere netwerkpartner onderschrijft dit en verlangt van gezinnen dat zij voor hun afspraken naar de hulpverlening komen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	✗ De aanpak gezinscoaching beschikt niet over dwang of drangmiddelen. Dit geven ook twee van de drie netwerkpartners aan. Het gezin kan zelf besluiten de zorg te stoppen. De gemeente geeft aan de gezinscoaching / zorgcoördinatie elders te beleggen als een gezin niet wil meewerken. Als er echt zorgen zijn omdat het gezin hulp afhoudt dan wordt er een AMK- of raadmelding via Bureau Jeugdzorg gedaan.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente Delft voert regie op de aanpak gezinscoaching voor GGSR.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ De gemeente heeft de mogelijkheid om zorg op te schalen als deze stagneert. De gezinscoach schaal op naar de zorgregisseur en deze kan opschalen naar teamleiders en managementniveau van de betrokken netwerkpartners van gezinscoaching. Indien nodig kan opgeschaald worden naar de medewerker complexe casuïstiek van de gemeente.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✓ Alle relevante partijen zijn verbonden aan de aanpak en deze afspraken zijn vastgelegd in het convenant "Zelf samen sterk". Dit zijn onder andere onderwijs, BJZ, GGZm, Kwadraad MW, JGZ en de gemeente.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✗ De netwerkpartners geven hun medewerkers geen formele beslissingsbevoegdheid en moeten met betreffende netwerkpartner de zorg afstemmen voor de gezinnen.
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	✓ De netwerkpartners in Delft hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie en geven aan dat dit goed gaat.

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	✓ De Delft hanteert het principe "zo kort mogelijk, maar zolang als nodig" voor de aanpak gezinscoaching.
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ In Delft is er een wachtlijst voor indicatiebesluiten en wachtlijsten voor geïndiceerde hulp die de zorg vertragen.
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✓ Indien nodig kan de intensieve zorg en ondersteuning een vervolg krijgen.

Conclusie

Hieronder leest u een conclusie vanuit de bevindingen op de vijf thema's uit het toetsingskader. Deze toetsing richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze kwetsbare gezinnen toereikend hebben vormgegeven. In deze conclusie is niet gestreefd naar volledigheid. Er is met name gekeken naar de belangrijkste punten waarmee Delft in het vormgeven van zorg en ondersteuning voor GGSR op de goede weg is en de punten die extra aandacht behoeven omdat deze een belangrijk risico behelzen.

Toeleiding

Wat gaat goed?

De gemeente heeft zicht op het aantal GGSR en weet in welke wijken deze te vinden zijn.

Gezinnen kunnen via het CJG aangemeld worden.

Wat kan beter?

Gezin centraal

Wat gaat goed?

Het gezin staat centraal in de aanpak gezinscoaching, het sociale netwerk wordt betrokken en de behoefte van het gezin is het uitgangspunt van de aanpak.

Wat kan beter?

Aanpak

Wat gaat goed?

De aanpak gezinscoaching werkt outreachend.

Wat kan beter?

In Delft is niet gezamenlijk met alle betrokken partijen vastgesteld wat men wil bereiken met de aanpak gezinscoaching.

De regisseur moet doorzettingsmacht hebben om voor deze gezinnen de gewenste situatie te kunnen bereiken. Dit is nu niet geregeld bij de aanpak, terwijl het voor deze groep gezinnen belangrijk is om te zorgen voor een sluitende aanpak.

Samenwerking

Wat gaat goed?

Informatie delen tussen netwerkpartners verloopt goed, hierover worden geen knelpunten gerapporteerd.

Het CJG heeft de regie over de aanpak en dat is voor betrokken partners duidelijk.

Wat kan beter?

De netwerkpartners geven hun medewerkers geen formele beslissingsbevoegdheid binnen de aanpak gezinscoaching.

Continu

Wat gaat goed?

Wat kan beter?

In Delft zijn wachtlijsten voor indicatiebesluiten en geïndiceerde hulp, hetgeen ertoe kan leiden dat de volgens de gezinscoach benodigde zorg en ondersteuning niet altijd tijdig kan worden ingezet.